

HC 6 Jeugdstrafrecht 09-12-11

Vandaag behandelen we het verschil tussen een gedragsmaatregel en een voorwaardelijke veroordeling. Alles wat op de sheets staat is tentamenstof, en alles wat mevr. D. van Ieperen vertelt.

Als een zaak op zitting wordt aangebracht, dan komt de rechter toe aan de vraag: wat willen we nou met deze jeugdige? Art. 225 Sr bijvoorbeeld, een delictsomschrijving met strafmaat, geldt dus niet voor een jeugdige, maar je moet kijken in art. 77g Sr. In art. 77a Sr staat precies wat we met de jeugdige kunnen doen. Dat artikel maakt een onderscheid tussen straf en maatregel. Een straf is gericht op vergelding, en een maatregel is gericht op behandeling. Het pedagogisch aspect staat voorop bij jeugdigen. *Hoofdstraffen* zijn jeugddetentie, dat kan alleen bij een misdrijf niet bij een overtreding, een taakstraf, deze kun je onderverdelen in een werkstraf en een leerstraf, en daarnaast een geldboete. *Bijkomende straffen* zijn verbeurdverklaring, dan halen we het object weg bij de verdachte, bijvoorbeeld de auto, omdat hij daarmee het ongeluk heeft veroorzaakt, het betekent niet dat we hem uit de maatschappij halen want de auto kan verkocht worden, en een ontzegging van de rijbevoegdheid. Maatregelen zijn bijvoorbeeld de PIJ, dat is vergelijkbaar met tbs, de jeugdige verblijft langere tijd in een instelling, een tweede sanctie is de gedragsmaatregel, de derde is het onttrekken aan het verkeer, dan haal je het goed uit de maatschappij en vernietig je het, bijvoorbeeld een wapen. Aan schadevergoeding, kom je alleen maar toe als een jeugdige ouder dan 14 jaar is. Een nieuwe sanctie is de vrijheidsbeperkende sanctie, art. 77h lid 4 aanhef en onder f Sr. Al deze straffen en maatregelen kunnen voorwaardelijk en onvoorwaardelijk opgelegd worden, art. 77x Sr. Uit art. 77g Sr blijkt dat je alles met elkaar mag combineren. Er moet wel altijd voldaan zijn aan het proportionaliteitsbeginsel. Als een jeugdige 16 of 17 jaar is kun je het volwassenenstrafrecht toepassen, een jeugdige kan nooit levenslang krijgen.

Gedragsmaatregel, art. 77w e.v. Sr. Alles staat in de wet, tip voor het tt! De gedragsbeïnvloedende maatregel (hierna GBM) duurt minimaal zes maanden en maximaal één jaar. De GBM bestaat uit gedragsinterventies. Indien de jeugdige niet conform het opgelegde programma handelt, dan mag de OvJ de jeugdige aanhouden. Het doel is gedragsverandering. De doelgroep is driedelig te weten: meer- en veelplegers, de harde kern jongeren, en jongeren die een ernstig delict gepleegd hebben. Meer- en veelplegers, plegen veel en vaak delicten. Een harde kern jongere is iemand die ernstige delicten pleegt, die niet zozeer herhaaldelijk vastzit, maar bijvoorbeeld diefstal pleegt en de oude dame ook nog in elkaar mept. Voor deze mensen bleken er te weinig mogelijkheden in het sanctiearsenaal te zijn. De reden voor invoering van de GBM ligt al veel verder terug. Er zat een gat in het sanctiearsenaal, en het Wetsvoorstel GBM moest het gat opvullen. Er was te weinig heropvoeding en nazorg en een gat in de duur tussen alle maatregelen, in het vorige stelsel. Heel veel rechters doen niks met de GBM. en gaan op de oude manier verder. De GBM is uitgewerkt in art. 77b Sr. Het artikel stelt vrij veel voorwaarden voor je over mag gaan tot opleggen ervan. Mag je een First offender, een gedragsmaatregel opleggen? Dat mag, als het een heel ernstig feit betreft. De GBM moet bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de jeugdige. De Raad voor de Kinderbescherming moet eerst uitvoerig onderzoek doen en kijken wat er mis is met de jeugdige. Het advies mag niet ouder dan één jaar zijn, indien een rechter uitspraak doet. Er is geen bepaling opgenomen voor die situatie dat de jeugdige niet mee wil werken. De jeugdige moet wel meewerken, anders heb je geen advies. Op het moment dat je de zorg wilt inzetten, moet je een indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg hebben. Als je Bureau Jeugdzorg gevraagd hebt om een besluit maar ze doen het niet, dan mag de OvJ alsnog de GBM opleggen. Het delict moet tevens toerekenbaar zijn, anders mag je geen GBM opleggen. Als de jeugdige vast zit, loopt de GBM niet, die loopt pas als de jeugdige weer vrij is. Krachtens art. 77wc Sr kan de rechter indien de jeugdige niet naar behoren heeft meegewerkt aan de tenuitvoerlegging van de maatregel vervangende jeugddetentie opleggen. De rechter moet in het geval een maatregel wordt opgelegd in zijn vonnis uitwerken waar het programma uit bestaat, art. 77w lid 3 Sr. De rechter gaat vrij compleet en stap voor stap aangeven wat er gaat gebeuren, wat voor zorg. De rechter moet een goed voorbereid advies hebben. Jeugdreclassering is belast met toezicht op de uitvoering. Sinds 1 juli kun je ook de volwassenreclassering vragen om toezicht te houden. Het gaat om jongeren die ernstige gedragsproblemen hebben. Als jongere kom je nog wel eens voor de vraag te staan of je nog wel mee wil werken. De eerste mogelijkheid gegeven door de wetgever is dat de jeugdige er niks aan kan doen. Indien de ouders niet meer mee willen werken, ligt dat buiten de schuld van de jeugdige, maar dan kan het OM een vordering tot wijziging van het programma instellen. In het merendeel van de gevallen zal vrij snel een omzetting plaatsvinden, dat is dus de tweede mogelijkheid. Als de jeugdige niet meewerkt kan de jeugdige worden aangehouden. De jeugdige kan dan wel een bezwaarschrift indienen als hij het niet eens is met de aanhouding. Aanhouden komt neer op zitten en dus niet meer op behandelen. Als de jeugdige gewoon meewerkt, kan het ook zo zijn dat de GBM van korte duur is, dat je nog niet klaar bent. Wat kan er dan gebeuren? Als OvJ kun je dan vorderen dat de GBM verlengd wordt, maximaal met de duur waarop je hem de eerste keer hebt opgelegd. De eerste keer 12 maand opgelegd? Dan kun je verlengen met maximaal 12 maand, minder mag ook. De GBM kan dus maximaal 2 jaar duren. De GBM wordt ingevuld met een programma, een samenstel van activiteiten in een bepaalde tijd. Gedragsinterventies, en zorg, kunnen ambulante en residentieel

uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld dat de jeugdige vanuit huis behandeld wordt. Overdag gaat hij dan naar een instelling 's avonds weer naar huis, dat houdt ambulante uitvoering in. Residentieel houdt in dat je een poosje in een instelling wonen, vanuit daar volg je behandeling. Die instelling mag niet vrijheidsbenemend zijn. Dus eigenlijk valt er dan al heel veel af. Gesloten jeugdzorg kan dus niet, dat is vrijheidsbenemend. Art. 77wa Sr zegt dat zorg een heel breed spectrum is. Het is niet alleen hulp en steun aan het kind, maar ook aan de ouders en broertjes/zusjes. Daarnaast kun je ook gewoon jeugdzorg inzetten, bijvoorbeeld een gezinscoach, dat kan zowel civielrechtelijk als strafrechtelijk. Het programma kan daarnaast bestaan uit gedragsinterventies. Op termijn zal getoetst moeten worden of de interventies goed zijn, en dan moeten ze worden erkend. Wat is dan een interventie? Sociale vaardigheidstrainingen, agressietrainingen bijvoorbeeld. Sommige van deze interventies zijn gericht op het systeem van de jeugdige, waarbij je tevens de ouders erbij betreft. Daarnaast worden er overige voorschriften opgelegd. Het moet een programma zijn, als je zegt je mag geen strafbare feiten plegen dan is dat geen programma. Een van de voorwaarden voor een voorwaardelijke veroordeling is dat je geen strafbare feiten mag plegen. Maar deze voorwaarde mag je niet stellen bij een GBM. Meewerken aan een urinecontrole, is een voorwaarde die wel gesteld mag worden bij een GBM omdat die samenhangt met de behandeling.

Een voorwaardelijke veroordeling, art. 77x Sr. houdt in dat de jeugdige zich aan bepaalde voorwaarden moet houden, en als je dat doet hoeft je niet te zitten. Eigenlijk alle sancties kunnen voorwaardelijk opgelegd worden. Er zal gebruik worden gemaakt van een proeftijd. Er zijn eigenlijk niet heel veel voorwaarden wanneer je art. 77x Sr. mag gebruiken, je mag vrij snel een voorwaardelijke sanctie opleggen. Voor een overtreding mag je geen jeugddetentie opleggen, als je het dan wel voorwaardelijk op mag leggen, is een beetje raar. Voor een jeugdige tot 16 jaar, kan maximaal 1 jaar jeugddetentie worden opgelegd en maximaal 2 jaar voor tussen de 16-18 jaar. De jeugdige moet wel toerekeningsvatbaar zijn. Als voorwaarde zeggen we dat er een algemene voorwaarde moet zijn, dat de jeugdige tot het einde van de proeftijd geen strafbare feiten mag plegen. Je mag omzetten als de jeugdige binnen de proeftijd een delict pleegt. Er zijn ook bijzondere voorwaarden om gedragsveranderingen te bewerkstelligen. Art. 77z Sr, verwijst nu naar hetzelfde besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen, dertien voorwaarden die je zou kunnen stellen. Ook hier wordt onderscheid gemaakt tussen zorg, gedragsinterventies en overige voorschriften. Wat is het verschil dan wat invulling betreft? Dat zit hem in de zorg en overige voorschriften. Alle ambulante uitvoeringen zijn hetzelfde, bij de GBM en voorwaardelijke veroordeling. Het verschil zit hem in de residentiële uitvoering. Dat kan wel bij een voorwaardelijke veroordeling, dat de jeugdige zich laat behandelen in een gesloten instelling, en is niet mogelijk bij een GBM. Tot 1 februari 2008 kon de rechter voorwaarden stellen die vrijheidsbeneming zouden impliceren, maar nu kan de rechter dat niet meer. Met de GBM kunnen we minder dan dat we vroeger konden. We kunnen wel meer overige voorschriften stellen. Contactverbod kan niet in het kader van een GBM. Opmerkelijk is dat de rechter niet in zijn vonnis hoeft uit te werken wat hij precies wil. De rechter laat heel veel ruimte over aan de jeugdreclassering. Er bestaan zowel bijzondere als algemene voorwaarden, bijzondere voorwaarden stellen is een keuzemogelijkheid dat *kan* de rechter doen maar hoeft niet. Bij een voorwaardelijke veroordeling is de proeftijd is 2 jaar, en kan verlengd worden met 1 jaar, de totale duur is maximaal 3 jaar. Zowel de OvJ als de veroordeelde kunnen de rechtbank vragen de voorwaarden aan te passen, bij de GBM kan alleen de OvJ dat. Hoe handelen we dan als het fout gaat? Dan gaan we de zaak aanhangig maken bij de rechtbank. De OvJ moet een vordering tot tenuitvoerlegging bij de rechtbank voorleggen.

In de praktijk heeft de invulling van beide sancties heel veel gelijkenissen. Er kunnen geen vrijheidsbenemende maatregelen meer worden uitgevoerd bij een instelling. Het verschil zit hem eigenlijk in dat we meer overige voorschriften kunnen stellen. Bij de GBM volgt een uitvoerig onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming. We weten dan precies wat er aan de hand is met de jeugdige. De GBM is een expliciete reactie op het probleem van de jeugdige. Je hebt al zoveel onderzoek gedaan naar de jeugdige. Als je eenmaal het vonnis van de rechtbank hebt kun je direct beginnen met de behandeling. Zo'n jeugdige spreekt eerst met een gedragsdeskundige bij de Raad voor de Kinderbescherming. Je kunt dan wachten op het vonnis, maar je kunt ook vast onderzoeken of er al een plekje vrij is in een instelling, en de jeugdige op een intake gesprek sturen. Dus op het moment dat de jeugdige op zitting komt, kan hij direct aan de slag gaan. Bij een voorwaardelijke veroordeling kijken ze minder naar alle behandelingsmogelijkheden. Het plan van aanpak komt dan pas na het vonnis, het duurt veel langer voor de jeugdige aan de slag gaat. Dit alles heeft tot gevolg dat de rechtbank bij een GBM heel expliciet in een vonnis neer kan leggen wat de jeugdige moet doen. Bij een voorwaardelijke veroordeling is dat niet zo. Niet veel rechtbanken gebruiken de GBM. Heel veel rechtbanken kiezen ervoor om naast een GBM een voorwaardelijke veroordeling op te leggen. De GBM kan maximaal voor 2 jaar worden opgelegd, een voorwaardelijke veroordeling maximaal 3 jaar. Bij een voorwaardelijke veroordeling hebben ze dus meer tijd. Sommige rechtbanken kiezen ervoor om beide op te leggen. Bij de GBM is de stok achter de deur groter, de kans dat de jeugdige zegt ik ga zitten is maar heel klein. De handhaving bij bijzondere voorwaarden is lastig. Ze blijven proberen de jeugdige op het rechte pad te krijgen. Sommige arrondissementen werken met gele

en rode kaarten. Per gebied wordt er anders gewerkt, daarom is het ministerie aan het kijken of er een landelijk beleid kan komen. Deze zes punten zijn het verschil met de GBM.

Casus: HR 12 juli 2011, LJN BQ 4676

De jeugdige heeft een aantal vrouwen in de billen geknepen, dat is een zedendelict. Behandeling is noodzakelijk. Wordt gekozen voor een GBM of een voorwaardelijke veroordeling? Behandeling is noodzakelijk, therapie gericht op omgang met seksuele emoties. Art. 77b Sr zegt ook dat het moet een heel ernstig delict moet zijn, of we moeten te maken hebben met een jeugdige die heel veel delicten pleegt. Het Hof kiest ervoor een voorwaardelijke jeugddetentie te geven. Met als voorwaarde dat hij deelneemt aan het programma seks en grenzen. Als de voorwaarde langer dan zes maanden geldt, zal er een GBM moeten worden opgelegd, zegt de memorie van toelichting. We kunnen eigenlijk precies hetzelfde met een GBM als met een voorwaardelijke veroordeling. Er staat geen verschil in de wet. De HR gaat mee met de wetgever, die zegt dat als je een langer programma hebt dan zes maanden, en je legt een voorwaardelijke veroordeling op, dat je dan moet motiveren waarom je dat niet in het kader van een GBM doet. De HR zoekt dus naar een afbakening tussen beide sanctie modaliteiten. De rechtbank had niet gemotiveerd, alleen een algemene overweging. Dus het arrest is gecasseerd en teruggegaan naar het Hof. Er lijkt niet voldaan aan de voorwaarden voor GBM. Mag je dan via een omweg hetzelfde wel in het kader van een voorwaardelijke veroordeling opleggen? Dat is niet echt proportioneel. Het mag niet in het kader van een GBM, waarom dan wel bij een voorwaardelijke veroordeling. De A-G zegt dat we dat maar niet moeten doen, schending van het proportionaliteitsbeginsel.

Recente ontwikkelingen. De wetgever gaat een nieuwe sanctie toevoegen, art. 77 we en 77 wf Sr.

Vrijheidsbeperkende maatregel, een contactverbod of meldingsplicht bijvoorbeeld kan worden opgelegd. Het voorstel is door de eerste en tweede kamer heen, maar nog niet in werking getreden. OvJ moet toetsen of het klopt dat de jeugdige zich niet aan de voorwaarden houdt. De RC toetst of de OvJ het goed heeft gedaan. Er toetst dus een rechter of de OvJ de juiste beslissing heeft genomen. Daarnaast wordt het mogelijk om direct na vonnis wijzing de jeugdreclassering te belasten met het toezicht op bijzondere voorwaarden. De jeugdreclassering kan direct aan de slag met de jeugdige, daarmee probeer je het gat te dichten dat heeft wel voordelen, je wil niet dat die jeugdige op straat blijft hangen. Brief staatssecretaris 25 juni 2011, adolescentenstrafrecht wordt aangekondigd, dit geldt ingeval de jeugdige 18 jaar of ouder is maar nog geen 22 jaar. Tevens moet de gedragsmaatregel worden aangepast volgens de brief. Er worden continu dingen aangepast zonder wetenschappelijk onderzoek. Time-outplaatsing is in de wet opgenomen, de jeugdige wordt aanhouden bij non-conform gedrag. Daarnaast moeten we elektronisch toezicht mogelijk maken, contactgeboden en – verboden, en bescherming van de samenleving moet een doel van de GBM worden, samenleving beschermen tegen deze jongeren. Beide sancties groeien nu nog meer naar elkaar toe. De reden voor invoering van de GBM was voor opvulling van een gat. Als we dan nu kijken naar de nieuwe en oude sanctie, blijkt dat we er nog niet zijn. Vrijheidsbenemende plaatsingen zijn niet meer mogelijk, we moeten dus nog steeds knutselen. Je hebt dus twee rechters die samen moeten werken. De meerwaarde van de GBM zoals die er nu ligt, is meer en intensief onderzoek voorafgaand aan het vonnis, in het vonnis komt te staan wat er precies moet gebeuren, de stok achter de deur is groter, en de druk op de jongere wordt groter. Had je dit dan niet ook kunnen bereiken door de voorwaardelijke veroordeling aan te passen?